

Anti-pestprotocol

Inhoud

1. Plagen of pesten?	3
2. Doel anti-pestprotocol basisschool De Bonte Tol	4
3. Preventief pestbeleid	4
3.1 De vier basisafspraken.....	4
3.2 Duimen- en vragenkwartier	4
3.3 Lessen sociaal-emotionele ontwikkeling volgens het curriculum TA4Kids	5
3.4 Leerlingvolgsysteem sociaal-emotionele ontwikkeling De SCOL	5
3.4.1 De SCOL voor leerkrachten.....	5
3.4.2 De leerlingSCOL	5
3.5 Het zorgteam	5
4. Indien er toch sprake is van pestgedrag?.....	6
5. De vijfsporen aanpak.....	6
5.1 Hulp aan de leraar	6
5.1.1. De ouders	6
5.2 Hulp aan de pester	6
5.2.1 Begeleiding van de pester	7
5.3 Hulp aan het gepeste kind.....	7
5.3.1 Begeleiding van de gepeste leerling.....	7
5.4 Hulp aan de zwijgende middengroep.....	8
5.5 Hulp aan de ouders	8
6. Anti-pestprotocol	9

1. Plagen of pesten?

Een definitie van pesten op school luidt als volgt: *“Een leerling krijgt te maken met geweld of wordt gepest, als hij of zij gedurende een lange periode herhaaldelijk is overgeleverd aan het negatieve gedrag van één of meerdere leerlingen.”* (Olweus, 1996).

Plagen is niet hetzelfde als pesten. De verschillen zou je zo kunnen aangeven:

Plagen	Pesten
Gelijkwaardigheid	Machtsverschil
Wisselend “slachtofferschap”	Hetzelfde slachtoffer
Niet in groepsverband	Vaak in groepsverband
Humoristisch	Kwetsend
Van korte duur	Langdurig en herhaaldelijk

Met het bovenstaande is het verschil tussen plagen en pesten duidelijk aangegeven. Bij plagen is sprake van incidenten. Pesten gebeurt echter systematisch: een aantal keren per week, één keer per week of regelmatig.

Typisch pestgedrag is:

- Belachelijk maken, treiteren, kleineren, bespotten, uitschelden, bijnamen verzinnen;
- Van de groep buitensluiten, negeren van behoeften, tot de zondebok maken;
- Slaan, duwen, knijpen, met voorwerpen bekogelen;
- Spullen verstoppen, afpakken of beschadigen.
- Pesten komt voor op alle leeftijden, van de basisschool tot het hoger beroepsonderwijs. Helaas komt pesten ook bij ons op school voor. Het is een probleem dat wij onder ogen willen zien en op onze school dan ook serieus willen aanpakken.

Bij pesten zien we verschillende rollen. De bekendste rollen zijn de rollen van de pester en de gepeste leerling. De rollen die omstanders innemen zijn minder bekend. Wij maken onderscheid tussen de volgende rollen:

- De pester;
- Het gepeste kind;
- De zwijgende middengroep;
- De leraar;
- De ouders.

In hoofdstuk vier gaan wij dieper in op deze verschillende rollen.

2. Doel anti-pestprotocol basisschool De Bonte Tol

Dit anti-pestprotocol heeft als doel om alle kinderen zich bij ons op school veilig te laten voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

We doen dat door regels en afspraken zichtbaar te maken voor kinderen en volwassenen zodat, als er zich ongewenste situaties voordoen, zij elkaar kunnen aanspreken op deze regels en afspraken.

3. Preventief pestbeleid

De Bonte Tol vindt een goed pedagogisch klimaat zeer belangrijk. Wij vinden de sfeer waarin een kind moet opgroeien van groot belang om zo een volwaardig mens te worden. Pas als het kind zich veilig voelt, kan het zich ontwikkelen. Daarom hanteren we binnen onze school de volgende preventieve maatregelen:

- De vier basisafspraken;
- Duimen- en vragenkwartier;
- Lessen sociaal-emotionele ontwikkeling volgens het curriculum TA4Kids;
- Leerlingvolgsysteem sociaal-emotionele ontwikkeling (KIJK en Scol);
- Het zorgteam.

3.1 De vier basisafspraken

Alle afspraken binnen de school zijn te herleiden tot onze vier basisafspraken:

1. Een afspraak over het respectvol omgaan met elkaar:
Voor groot en klein zullen we aardig zijn.
2. Een afspraak voor het respectvol omgaan met materialen:
Alle materialen hebben een doel, kapot maken is niet cool!
3. Een afspraak voor het bewegen binnen en buiten de school:
De school is een wandelgebied en buiten hoeft dat lekker niet!
4. Een afspraak over het zelfstandig werken:
We helpen elkaar bewust, iemand die zelfstandig werkt, laten we met rust.

Deze regels worden regelmatig met de kinderen doorgenomen. Als zich situaties voordoen, die in strijd zijn met deze regels, bespreekt de leerkracht dit met de kinderen. We verwachten van de ouders dat ook zij zich aan bovengenoemde regels houden.

3.2 Duimen- en vragenkwartier

Twee maal per week vindt in elke klas het duimen- en vragenkwartier plaats. De groepsleerkracht (of begeleidende leerling) begint met de leerlingen die hun naam op het duimen- en vragenbord hebben genoteerd bij de 'vragen' en sluit altijd (positief) af met de leerlingen die complimenten geven.

De leerlingen die een probleem niet samen kunnen oplossen, krijgen hulp van medeklasgenoten en/of de leerkracht.

De leerlingen leren elkaar positief te benaderen door het geven van een duim (compliment). Dit bevordert de positieve sfeer in de klas.

Komt een probleem vaker in de groep aan de orde, dan stemt de leerkracht de lessen voor sociaal-emotionele ontwikkeling hierop af.

3.3 Lessen sociaal-emotionele ontwikkeling volgens het curriculum TA4Kids

De Bonte Tol werkt met het curriculum TA4kids, dat preventief werkt tegen pesten. De kinderen krijgen in één schooljaar 6 concepten van TA4kids aangeboden, uitgaande van de volgende principes:

- ik oké, jij oké
- ieder mens kan veranderen
- ieder mens kan zelf denken

Onze leerkrachten zijn getraind in geven van lessen uit het curriculum TA4kids. Ook ouders worden d.m.v. workshops betrokken bij TA4 kids. De leerkracht stemt de lessen af op de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen in de groep. Hierbij wordt in de bovenbouw gebruikt gemaakt van de scores uit het leerlingvolgsysteem De SCOL.

3.4 Leerlingvolgsysteem sociaal-emotionele ontwikkeling De SCOL

3.4.1 De SCOL voor leerkrachten

De Sociale Competentie ObservatieLijst (SCOL) is een leerlingvolgsysteem voor sociale competentie. De SCOL voor Primair Onderwijs is valide en betrouwbaar en voldoet aan alle kwaliteitseisen die de COTAN vooropstelt.

Met de SCOL-scores worden de sociale competenties van de leerlingen systematisch in kaart gebracht. De SCOL wordt gebruikt om:

- de ontwikkeling van sociale competenties op klassen- en op schoolniveau planmatig aan te pakken;
- ons onderwijs inhoudelijk vorm te geven met de uitkomsten van de SCOL-scores;
- leerlingen, die extra ondersteuning nodig hebben, snel op te sporen.

3.4.2 De leerlingSCOL

De LeerlingSCOL is ontwikkeld, omdat het van belang is te weten hoe leerlingen zelf denken over hun sociale competentie. Zo kan het oordeel van de leerkracht, gemeten met de SCOL, vergeleken worden met het resultaten van de LeerlingSCOL. De LeerlingSCOL is bedoeld voor bovenbouwleerlingen.

De LeerlingSCOL geeft zicht op de mening van de leerling zelf. Daarom gebruiken wij LeerlingSCOL om:

- de sociale competenties in kaart te brengen per leerling en per groep;
- een nuttige aanvulling te hebben op de resultaten van de SCOL;
- prioriteiten in onze aanpak vast te stellen;
- planmatig te werken aan de ontwikkeling van sociale competenties;

3.5 Het zorgteam

Wanneer blijkt dat een leerling ondanks de al geboden zorg toch stagneert op leervorderingen en of andere problemen, wordt de leerling besproken tijdens het zorgoverleg van het interne zorgteam. Dit zorgteam bestaat uit het MT, de intern begeleider en de Flex-coördinator. In een aantal gevallen

wordt de commissie uitgebreid met de schoolmaatschappelijk werkster en een adviseuse vanuit Onderwijs Advies.

Afhankelijk van het probleem kan een nadere observatie of toetsing nodig zijn. Vervolgens wordt er een handelingsplan opgesteld door de leerkracht of de remedial teacher. In het handelingsplan staat wie de hulp geeft.

4. Indien er toch sprake is van pestgedrag?

Indien er toch sprake is van pesten gaan we daar als school actief mee om. Wij maken gebruik van de vijfsporen aanpak. Deze aanpak is ontwikkeld door de landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs. De vijfsporen aanpak bestaat uit de volgende stappen:

- Stap 1: Hulp aan de leraar
- Stap 2: Hulp aan de pester
- Stap 3: Hulp aan het gepest kind
- Stap 4: Hulp aan de zwijgende middengroep
- Stap 5: Hulp aan de ouders

In onderstaand hoofdstuk zullen wij de stappen toelichten.

5. De vijfsporen aanpak

5.1 Hulp aan de leraar

Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak van het pesten. Het is belangrijk dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leraren worden ondersteund door de anti-pest coördinator en de Intern Begeleider die, als het nodig is, ook buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaat.

5.1.1. De ouders

In deze fase zal de leerkracht of de Intern Begeleider, afhankelijk van de ernst van de zorg, de ouders op de hoogte stellen. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. De leerkracht biedt altijd hulp aan het gepeste kind en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.

5.2 Hulp aan de pester

Er wordt uiteraard met de pester gesproken. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak) om vervolgens de gevoeligheid voor wat hij met het slachtoffer uithaalt te vergroten, gekoppeld aan afspraken met evaluatiemomenten. Het advies is om de pester even de gelegenheid te bieden om zijn leven te beteren alvorens zijn ouders bij zijn wangedrag te betrekken. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst van het pestgedrag.

5.2.1 Begeleiding van de pester

In samenwerking met de ouders/verzorgers van de pester kunnen de volgende stappen worden ondernomen:

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling buitengesloten voelen);
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste;
- Excuses aan laten bieden;
- In laten zien welke sterke kanten de gepeste heeft;
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel: straffen als het kind wel pest – belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt;
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de ‘stop-eerst-nadenken-houding’ of een andere manier van gedrag aanleren;
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen: Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?;
- Inschakelen hulp voor school en/of thuis; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; Onderwijsadviesdienst; GGD.

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie;
- Verkeerd voorbeeldgedrag in de omgeving;
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen);
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt;
- Voortdurend met elkaar de competitie aangaan;
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt.

5.3 Hulp aan het gepeste kind

Uiteraard moet ook hulp aan het slachtoffer worden geboden. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren.

De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Een enkel gepest kind gaat zelf uitdagen.

Beide vormen van gedrag zijn ‘aangeleerd’, in de zin van ‘reacties op uitstoting’. Dit gedrag kan ook weer afgeleerd worden. In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, op zelfverdediging, kanjertraining goede interventies.

5.3.1 Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest;
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten?;
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren;
- Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen;
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest;

- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil;
- Sterke kanten van de leerling benadrukken;
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s);
- Het gepeste kind niet overbeschermen en hiermee in een uitzonderingspositie plaatsen. Het pesten kan hierdoor toenemen;
- Inschakelen hulp voor school en/of thuis; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; Onderwijsadviesdienst; GGD.

5.4 Hulp aan de zwijgende middengroep

Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- Pesten aan de orde stellen in de klas, bijvoorbeeld door aandacht voor dit anti-pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen;
Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen peestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pesters gaan het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen;
- De rol van de zwijgende middengroep benadrukken;
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.
- Inschakelen hulp voor school en/of thuis; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; Onderwijsadviesdienst; GGD.

5.5 Hulp aan de ouders

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind;
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken;
- Geef zelf het goede voorbeeld;
- Bespreek het pesten direct met de leerkracht;
- Door positieve stimulering en zogenoemde schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen;
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport;
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Adviezen aan ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus;
- Geef zelf het goede voorbeeld;
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden;
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen;

- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet;
- Besteed extra aandacht aan uw kind;
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport;
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind;
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Adviezen aan alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus;
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan;
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag;
- Geef zelf het goede voorbeeld;
- Leer uw kind voor anderen op te komen;
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

6. Anti-pestprotocol

Op het moment dat een leerling, een ouder of een collega melding maakt van pestgedrag worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te onderdrukken.

Stap 1

De leerkracht heeft een afzonderlijk gesprek met de leerling die pest (de pester) en de leerling die gepest wordt (de gepeste). Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. Indien wenselijk kan de leerkracht de IB-er of de directie op de hoogte stellen. Tevens wordt het team op de hoogte gesteld van het pestgedrag in verband met toezicht op het plein e.d.

Stap 2

De leerkracht heeft een gezamenlijk gesprek met de pester en de gepeste. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om pestgedrag tegen te gaan/ stoppen.

De afspraken worden door de leerkracht genoteerd en vervolgens brengt de leerkracht de ouders op de hoogte van de afspraken. Eventueel wordt er, in overleg met de IB-er, een handelingsplan opgesteld.

Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem, waarbij gebruik gemaakt kan worden van beschikbare methoden (lessen uit de methode "Kinderen en hun sociale talenten", spelletjes om de sfeer binnen de groep te verbeteren etc.). Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. Het melden van pesten is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen.

Na één of twee weken vindt er een evaluatie plaats met de gepeste en de pester.

Gesprek met pester en gepeste (leerkracht kan zelf inschatten wat het beste is: gezamenlijk of

afzonderlijk). Is het gelukt om de afspraken na te komen?

Zo ja: De afspraken worden bijgesteld/gehandhaafd ;

Zo nee: Er wordt een analyse opgesteld (waarom is het niet gelukt) en de afspraken worden aangescherpt of aangepast.

In geval dat ouders melding hebben gemaakt van pestgedrag wordt teruggekoppeld naar de ouders. Deze stap zal ook worden genomen als de leerkracht de situatie als 'ernstig' inschat, zonder dat ouders melding hebben gemaakt.

Stap 3

Na twee weken vindt er een gesprek plaats tussen de leerkracht en leerlingen. Verslag wordt uitgebracht aan IB-er.

Na nog eens twee weken vindt er wederom een gesprek plaats. Na afloop van de tweede evaluatie wordt besloten of er een nieuw handelingsplan moet worden opgesteld.

Stap 4

De stop- en uit de klaskaarten worden ingezet.

Het stop- en uit de klaskaartensysteem is een noodmaatregel en mag alleen worden ingezet na goedkeuring van het zorgteam (de Intern Begeleiders en het MT).

Door het zorgteam wordt tijdens het zorgoverleg besproken of de stop- en uit-de-klaskaarten daadwerkelijk ingezet moeten worden. Wanneer dit het geval is worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek met de leerkracht(en) en de intern begeleider(s). Tijdens dit gesprek wordt uitleg gegeven over hoe het traject dat plaats gaat vinden er uit komt te zien. Tevens wordt er gesproken met de leerling zodat deze ook weet wat er gaat gebeuren en waarom.

Na het gesprek gaat het traject van start. Van tevoren wordt vastgesteld hoe lang dit traject gaat duren (8 weken).

7. Meer lezen over pesten?

Pesten hoort er niet bij – Lucy Buddelmeijer

Pesten, gedaan ermeel! Hoe omgaan met pesterijen? – Gie Deboutte

Pesten bij kinderen: adviezen voor volwassenen – Bob van der Meer

Kinderen en pesten – Bob van der Meer

Schelden, schoppen, slaan – Ineke Staal

Ik ga weer graag naar school – Brenda Kenter

Meer informatie over het tegengaan van pesten is te vinden op:

www.pestweb.nl

www.primamethode.nl